

Ett välfärdsmåtningsinstitut?

Institutet för social forskning genomförde under åren 1974–1979 en uppföljning av 1968 års levnadsnivåundersökning. Institutets uppdrag omfattade även "att utveckla forskningsmetoderna på området" och "att söka konkretisera idén om en löpande social rapportering". I en forskarpromemoria från institutet: *Institutets välfärdsforskning och dess fortsättning* skisseras nu ett forskningsprogram för perioden 1980–1985. Detta program skall inkludera en uppföljning av 1968 och 1974 års levnadsnivåprojekt. Forskningsprogrammet innebär därutöver en i väsentliga avseenden höjd ambitionsnivå för institutet, vilket bl.a. förutsätter att antalet anställda tredubblas och den årliga budgeten mer än fyrdubblas.

1974 års levnadsnivåundersökning kan med institutets terminologi sägas innebära "enkel räkning", vilket betyder att man från ett representativt urval söker dra slutsatser om hur den faktiska situationen för den vuxna befolkningen i Sverige ter sig från välfärdssynpunkt. Undersökningen täcker in nio välfärdskomponenter: hälsa, arbete, ekonomi, utbildning, familj, bostad, fritid, trygghet samt politiska resurser. Man kan genom enkel räkning fastställa exempelvis skillnader mellan genomsnittsvärdena för socialgrupperna vad gäller hälsotillstånd, utbildning, sysselsättning etc.

Sociala rapporter av samma slag som 1968 och 1974 års levnadsnivåundersökningar har gjorts i många länder, bl.a. Norge, Danmark, Finland, Österrike och

Japan. En arbetsgrupp inom OECD har också – enligt forskarpromemorian bl.a. på basis av de svenska erfarenheterna – rekommenderat övriga medlemsländer att genomföra levnadsnivåundersökningar.

Denna del av socialforskningsinstitutets planerade projekt torde från vetenskaplig synpunkt vara okontroversiell. Mera kontroversiell torde däremot institutets ambition "att komma fram till en teori för social rapportering som skulle kunna vägleda det fortsatta statistiska arbetet" vara. Medan en social rapport av 1968 och 1974 års typ försöker beskriva den faktiska välfärdssituationen för olika medborgargrupper med hjälp av någorlunda objektivt mätbara indikatorer som disponibel inkomst, utrymmesstandard, hälsotillstånd etc. så har ambitionen nu vidgats att omfatta även frågan om mål och medel för välfärdspolitiken. "Kostnader och nyttor för olika medborgargrupper måste vägas mot varandra liksom kostnader och nyttor av medlen på olika områden".

Man får från forskarpromemorian ett intryck av att man vid institutet på välfärdsområdet önskar skapa en motsvarighet till Konjunkturinstitutet: "Metoden att komma ifrån detaljeringsgrad som redovisningsprincip och få den ersatt med ett relevanskriterium samt att möjliggöra kritisk granskning och kontroll av tolkningar och slutsatser är att *definiera ett välfärdsbegrepp* (min kursivering). Rapporteringen om sociala förhållanden kan då få någorlunda fasta vär-

deutgångspunkter på samma sätt som ekonomisk analys och rapportering har fasta utgångspunkter i målen *full sysselsättning, balans i utrikesaffärerna, ekonomisk tillväxt, stabilt penningvärde samt jämn inkomstfördelning*".

Det internationella nationalräkenskapssystemet och den moderna konjunkturteorin har utvecklats parallellt. Teorin har varit bestämmande för vilka statistiska data som behöver insamlas. Genom att jämföra teorins utsagor med det faktiska skeendet speglar dessa statistiska dataserier empiriska testningar av konjunkturteoriernas relevans

möjliggjorts. I välfärdsteorin har motsvarande utvecklingslinje inte varit möjlig då man där inte kunnat godta interpersonella nyttojämforeser pga att detta skulle innebära etiska värdeomdömen, vilket har ansetts ligga utanför teorin. Från en nationalekonomisk synpunkt förefaller därför institutets ambitioner att vidareutveckla de teoretiska fundamenten för den empiriska välfärdsanalysen och förhoppningar vad gäller möjligheterna att realisera dessa ambitioner vara orealistiska.

Christian Nilsson